

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Üniversitelerin demokratik işleyişi demokratik bir toplumun en önemli yapıtaşlarından biridir. Demokratik işleyişin en temel şartı ise üniversitelerin bilimsel ve kurumsal özerkliğe sahip olmalarıdır. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) 22 yıllık iktidar sürecinde üniversitelerin kurumsal ve bilimsel özerkliğinin altını boşaltan bir dizi uygulamaya imza atmıştır.

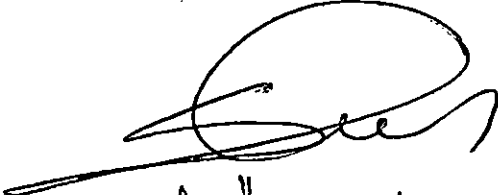
AKP'nin rektör belirleme süreçlerini siyasal kontrolü altına alma çabaları, üniversitelerin bilimsel ve kurumsal özerkliğine yönelik müdahalelerinin en bariz örneklerinden biridir. Bu müdahalelerin tepe noktası 10/05/2018 tarihli 703 Sayılı "Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 135. Maddesi ile, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda yapılan değişikliklerdir. Bu değişikliklerle, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) üyelerinin bir kısmının Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) tarafından doğrudan seçilmesi usulüne son verilerek üyelerin tamamının Cumhurbaşkanı tarafından atanması; ÜAK tarafından YÖK'e seçilen üyelerden bir ay içinde Cumhurbaşkanı tarafından atanmayanların yerine yeni adayların seçimlerinin iki hafta içinde yapılmadığı takdirde, Cumhurbaşkanınca doğrudan atama yapılacağı; rektörün devlet üniversitelerinde doğrudan, vakıf üniversitelerinde ise mütevelli heyetinin teklifi üzerine, Cumhurbaşkanı tarafından atanması ve atanma şartları, görev süresi gibi rektör atanmasına ilişkin hükümlerin madde metninden çıkarılması düzenlenmiştir. Bu değişiklikler, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü tüzel kişiliğini temsil eden rektörlerin, bir siyasal partinin başkanı olan Cumhurbaşkanınca doğrudan atanması anlamına gelmektedir. Hatta bu doğrudan atamalarda Cumhurbaşkanının siyasal tercihi dışında bir şart aranmadığının en vahim örneği 13/09/2018 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesidir. Bu kararnamenin 3 üncü maddesinin b bendiyle, rektörlük için en az üç yıl profesör olma şartı arayan 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3'üncü maddesinin beşinci fıkrası değiştirilerek, 3 yıl profesörlük şartı kaldırılmıştır. Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin örneğinde olduğu gibi, 3 yıl dahi profesörlük yapmayanların rektör olmaları için önü siyasal tercihlerle açılmıştır. Böylece, rektör temsilcisi olduğu kuruma değil bir parti aidiyeti olan Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Bu niteliği ile, bu düzenlemeler üniversitenin bilimsel ve kurumsal özerkliğine vurulan bir darbedir.

Bütün bu süreç sonucunda üniversitenin kurumsal ve bilimsel özerkliğine gölge düşüren uygulamalar çoğalmıştır. Köklü ve dünyaca saygın üniversitelerimizden Boğaziçi Üniversitesi'nde bazı hocalarımızın üniversiteye girişinin hukuksuzca idari kararlarla yasaklanmıştır. Yine Boğaziçi Üniversitesi'nde dekanlıkların belirlenmesinde eski demokratik usul terk edilmiştir. Bir diğer köklü ve dünyaca saygın üniversitemiz Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde öğrenci şenliğinin tarihi Devrim Stadyumu'nda yapılması rektörlük eliyle engellenmiştir. Çoğu üniversitede akademik yaşamın önemli parçası öğrenci kulüplerinin etkinliklerine anti demokratik müdahaleler yapılmıştır. Bunlara ek olarak, YÖK Dekanlık atamalarında, rektörün önerdiği kişileri siyasi gerekçelerle bekletmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin 04/06/2024 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan 2023/212 sayılı kararıyla, 703 Sayılı KHK ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda yapılan değişiklikler, rektör atama düzenlemesi kamu hizmetine girme hakkıyla ilgili olup Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmakta olduğundan iptal edilmiştir. Karara göre, rektör belirleme süreçleri konusunda düzenleme yapmaya Türkiye Büyük Millet Meclisi yetkilidir. 12 ay içerisinde TBMM rektör belirleme süreçleri hakkında bir kanun yapacaktır.

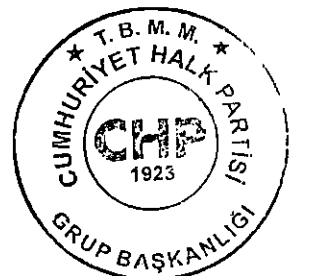
Üniversitenin kurumsal ve bilimsel özerkliğinin bir anayasal ilke olduğundan hareketle, rektör belirleme süreçlerini siyasal kontrolü altına alma çabalarının üniversitelerin bilimsel ve kurumsal özerkliğinde yarattığı tahribatın tespit edilmesi, rektörlerin üniversite bileşenlerinin ortak iradesiyle seçilmesini sağlayacak yöntemlerin oluşturulması, rektör belirleme usulleri açısından dünyadaki demokratik, katılımcı ve çoğulcu modellerin incelenmesi, mevzuatta üniversitelerin bilimsel ve kurumsal özerkliğini güçlendirmek için yapılması gereken çok boyutlu değişikliklerin tespit edilmesi amacıyla, Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.11.06.2024

Suat Özağaçlı
İstanbul Milletvekili

Gizem Özcan

Muğla Milletvekili

659 Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Sevda Erden KILIÇ	İZMİR	
Orhan SARIBAL	BURSA	
İLİAŞ KARACU	SİVAS MU	
Mahmut TANAL	SANLIURFA	
Seyit Tören	ORDU	
A. Tuncay ÖZKAN	İZMİR	
Mahir POLAT	İZMİR	
Ömer Fethi Güler	NIĞDE	
Gamze Akkuz İlgezdi	İSTANBUL	
Serkan Sarı	BALIKESİR	
Özge Rıyhan	ÇANAKKALE	
Gamze TAŞCIER	ANKARA	
Ali Özhan	R. MANS	
Orhan Söner	ADANA MU	
Özgür Erden İnce	ADANA MU	
Bahadır Bulut	ADANA MU	
ZEYNEL EMRE	İSTANBUL	
Kodan Durmaz	TOKAT	
İzzet AKBULUT	BEYRUT	
Deniz YAVUZYILMAZ	ZONGULDAK	

İlhami Öcan AYKUN Zehirli

